

Reportovanie v reálnom čase – nový trend v oblasti dane z pridanej hodnoty v členských štátoch Európskej únie

Real time reporting – new trend in the area of Value Added Tax in member states of the European Union

Boris ŠTURC, Jana KOVÁČOVÁ

Abstrakt

Článok sa zaoberá dynamickými zmenami v oblasti dane z pridanej hodnoty v členských krajinách Európskej únie. S cieľom minimalizovať medzeru DPH, priestor pre daňové podvody a zvýšiť efektívnosť daňových auditov sa vlády jednotlivých krajín rozhodli zaviesť tzv. reportovanie v reálnom čase. Daňové orgány tak získavajú prehľad o ekonomických transakciách firiem. Implementácia reportovania v reálnom čase sa v členských štátoch (ktoré sa rozhodli aplikovať reportovanie v reálnom čase) nachádza v rôznych fázach.

Kľúčové slová

Daň z pridanej hodnoty, real time reporting, live invoicing, medzera DPH

Abstract

The article deals with dynamic changes in the area of value added tax in the member states of the European Union. In order to minimize the VAT gap, opportunities for tax fraud and to increase the efficiency of tax audits, governments of particular states have decided to introduce real time reporting. The tax authorities thus get an overview of companies' economic transactions. The implementation of real-time reporting is in different stages in member states (which have decided to apply real-time reporting).

Key words

Value added tax, real time reporting, live invoicing, VAT gap

JEL Classification

H20 Taxation, Subsidies, and Revenue: General

Úvod

Vlády viacerých štátov sveta postupne pristupujú k zmene pravidiel v oblasti vykazovania dane z pridanej hodnoty (ďalej DPH). Cieľom zavádzaných zmien je minimalizovať daňové rozdiely (predovšetkým v DPH - tzv. VAT gap), zvýšiť efektívnosť a správnosť vykazovania údajov v daňových priznaniach a príslušných výkazoch, ale tiež zjednodušiť, príp. zautomatizovať proces daňového auditu a v neposlednom rade získať prehľad o činnostiach firiem a spoločností v reálnom čase. Jednotlivé krajiny, ktoré sa rozhodli zaviesť tzv. real time reporting, t. j. reportovanie v reálnom čase, sa nachádzajú v rozličnej fáze zavádzania nových iniciatív. I keď možno identifikovať odlišné prístupy v ich implementácii, generalizácia trendu je namieste – posun od elektronického podávania daňových priznaní a ostatných výkazov k využívaniu nových technológií pre reportovanie v reálnom čase.

Trend zavádzania reportovania v reálnom čase prichádza do Európy z Latinskej Ameriky, ktorej daňový systém a prostredie sa označujú prívlastkom najkomplexnejšie na svete. Vlády týchto krajín požadovali čo najjednoduchší proces pri výbere daní, ktorý sa však pre množstvo faktorov stával komplikovaným. Značný podiel na tom mali pomerne často sa meniace pravidlá, daňové sadzby či spôsoby a systémy výberu daní. Z tohto dôvodu sa daňové authority rozhodli pred viac ako desiatimi rokmi využiť technológiu *cloud* s cieľom zhromaždiť dáta a zautomatizovať manuálne procesy. Týmto položili základy na transfer k reportovaniu daňových dokladov a podrobnejších účtovných záznamov v reálnom čase. Podstatnou črtou takéhoto systému vykazovania je zviditeľnenie jednotlivých obchodných operácií a transakcií tak, aby boli transparentné, čo vedie k lepšiemu dodržiavaniu daňových predpisov a nariadení.

Štáty Európskej únie (ďalej EÚ) sa inšpirovali krajinami Latinskej Ameriky a postupne implementujú podávanie daňových záznamov v reálnom čase, a to predovšetkým v oblasti DPH. Dôvodom pre tento krok je významný rozdiel medzi výškou dlhu a výškou skutočne vybraných daní, čo sa prejaví predovšetkým v prehľbovaní problémov národného hospodárstva, dopravy a infraštruktúry, čo má v konečnom dôsledku dopad na celú spoločnosť. Využitie a zavádzanie nových inovatívnych informačných technológií v oblasti reportovania DPH urýchlili zber dát a daňových priznaní, čo európske krajiny povedie k maximalizácii výberu DPH, ktorá predstavuje jeden z hlavných príjmov štátneho rozpočtu.

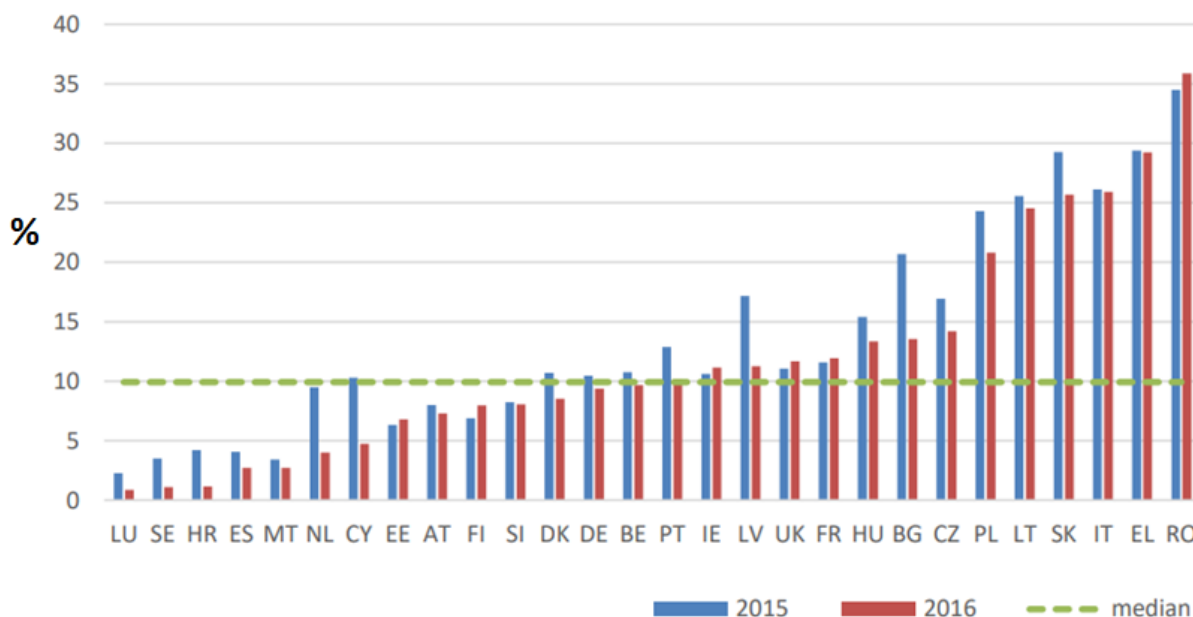
1 Medzera DPH (VAT gap) v členských štátoch EÚ

VAT gap je definovaný ako rozdiel medzi celkovou daňovou povinnosťou DPH (VAT Total Tax Liability – VTLL) a skutočne vybranou sumou DPH. Celková daňová povinnosť sa odvodzuje od pozorovaných údajov národných účtov [1]. Inými slovami, ide o rozdiel medzi očakávaným príjmom z DPH a celkovou výškou vybranej DPH. Tento ukazovateľ slúži na meranie efektívnosti opatrení v oblasti DPH v každom členskom štáte EÚ, a to predovšetkým preto, lebo poskytuje odhad výpadkov príjmov z DPH z dôvodu daňových podvodov, vyhýbania sa odvádzaniu dane či chybných výpočtov.

Európska komisia od roku 2012 zadáva každoročne vypracovanie štúdie o stave rozdielu DPH v jednotlivých členských štátoch EÚ. V septembri 2018 Centrum pre spoločenský a ekonomický výskum so sídlom vo Varšave v spolupráci s Univerzitou v Barcelone vypracovalo predmetnú štúdiu, pričom sa zamerali na vykazovacie obdobie 2016.

Analýza ukázala, že v roku 2016 poklesla medzera DPH v EÚ-28 pod 150 miliárd EUR a dosiahla výšku 147,1 miliardy EUR v nominálnom vyjadrení. Príjmy z DPH sa odhadovali na 1 194,4 miliárd EUR, zatiaľ čo skutočné príjmy dosiahli výšku 1 47,3 miliárd EUR. Oproti roku 2015 ide o zníženie medzery DPH, a to z 13,2 % v roku 2015 na 12,3 % v roku 2016. Od roku 2012 ide o najnižšiu úroveň medzery DPH [1]. Graf č. 1 zachytáva vývoj medzery DPH v jednotlivých členských štátoch EÚ v rokoch 2015 a 2016.

Graf č. 1: Medzera DPH v členských štátoch EÚ-28 v rokoch 2015 a 2016

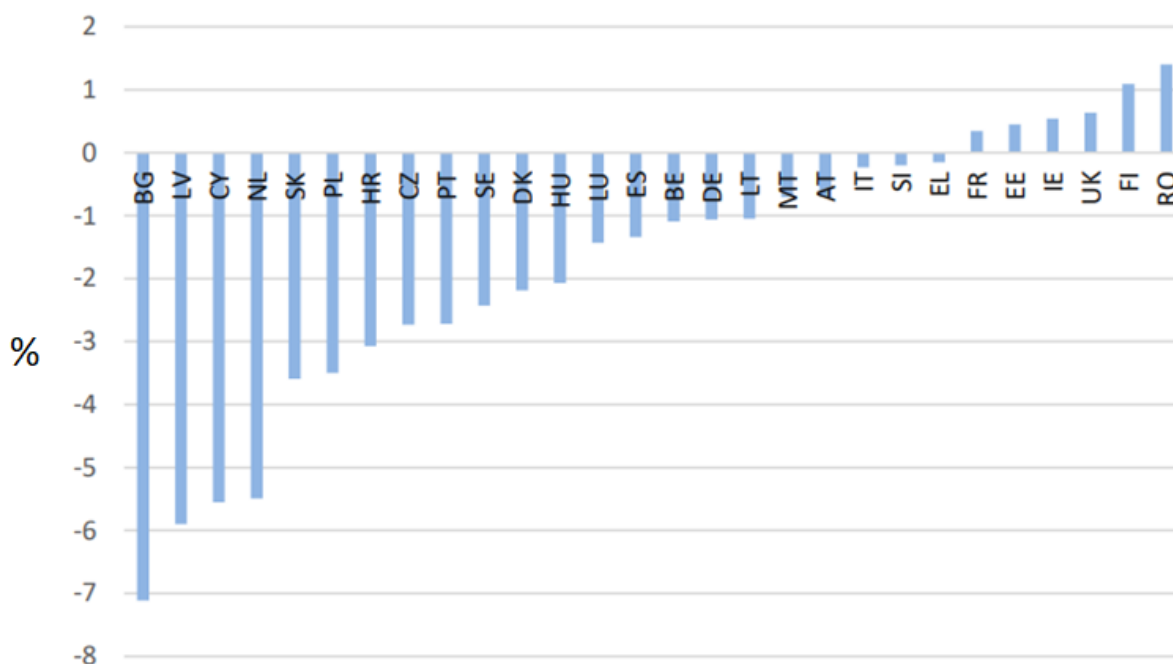

Zdroj: Study and Reports on the VAT Gap in the EU-28 Member States: 2018 Final Report, Septemabr 2018, s. 16

Ako z grafu vyplýva, medzera DPH v EÚ-28 predstavuje priemernú úroveň 10 %. Z 28 členských štátov sa medzera DPH znížila v 22 krajinách a v šiestich krajinách došlo k zvýšeniu. Konkrétne ide o Rumunsko, Fínsko, Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska, Írsko, Estónsko a Francúzsko. Naopak, najväčší pokles medzery DPH, a to o viac ako päť percentuálnych bodov zaznamenali v Bulharsku, Lotyšsku, na Cypre a v Holandsku. Najmenšie medzery DPH vykazujú Luxembursko, Švédsko a Chorvátsko.

Nasledujúci graf prehľadnejšie zachytáva zmeny v roku 2016 oproti predchádzajúcemu fiškálnemu roku. Spomedzi členských štátov EÚ je na tom jednoznačne najhoršie Rumunsko, naopak, najvýraznejšie zlepšenie, t. j. minimalizácia medzery DPH vyказuje Bulharsko.

Graf č. 2: *Percentuálna zmena vo vývoji medzery DPH za rok 2016 oproti roku 2015*

Zdroj: Study and Reports on the VAT Gap in the EU-28 Member States: 2018 Final Report, Septemebr 2018, s. 17

Tabuľka č. 1 zaznamenáva podrobné informácie o stave očakávaných príjmov z DPH a skutočne vybranou výškou DPH a zachytáva medzeru DPH jednotlivých členských štátov EÚ tak v nominálnom, ako aj v percentuálnom vyjadrení.

Tabuľka č. 1: *Porovnanie medzery DPH EÚ-28 v rokoch 2015 a 2016 (v miliónoch EUR)*

Členský štát	2015				2016				Medzera DPH 2016-2015
	Príjmy	Očakávané príjmy	Medzera DPH	Medzera DPH (%)	Príjmy	Očakávané príjmy	Medzera DPH	Medzera DPH (%)	
BE	27578	30906	3329	10,77	28722	31801	3079	9,68	-1,09
BG	4059	5117	1058	20,67	4417	5110	693	13,56	-7,11
CZ	12382	14903	2521	16,92	13091	15256	2165	14,19	-2,73
DK	25493	28546	3054	10,70	26519	28985	2466	8,51	-2,19
DE	211616	236322	24706	10,45	218784	241463	22679	9,39	-1,06
EE	1873	1999	127	6,33	1974	2118	144	6,78	0,44
IE	11955	13375	1419	10,61	12826	14436	1610	11,15	0,54
EL	12885	18243	5358	29,37	14333	20249	5916	29,22	-0,15
ES	68601	71498	2897	4,05	70591	72557	1966	2,71	-1,34
FR	151680	171547	19867	11,58	154430	175326	20896	11,92	0,34

HR	5690	5941	251	4,22	6016	6086	70	1,15	-3,07
IT	101061	136814	35753	26,13	102957	138945	35988	25,90	-0,23
CY	1517	1690	174	10,28	1664	1746	83	4,73	-5,55
LV	1876	2265	389	17,17	2032	2290	258	11,27	-5,90
LT	2888	3880	992	25,57	3026	4009	983	24,52	-1,05
LU	3442	3523	80	2,28	3416	3445	29	0,85	-1,43
HU	10669	12611	1943	15,40	10587	12216	1629	13,33	-2,07
MT	684	708	24	3,42	729	749	20	2,71	-0,71
NL	44879	49584	4705	9,49	48557	50581	2024	4,00	-5,49
AT	26247	28529	2282	8,00	27300	29449	2149	7,30	-0,70
PL	30075	39727	9652	24,30	30479	38483	8004	20,80	-3,50
PT	15368	17640	2272	12,88	15770	17554	1784	10,16	-2,72
RO	12939	19747	6808	34,48	10968	17105	6137	35,88	1,40
SI	3218	3507	289	8,24	3315	3604	290	8,04	-0,20
SK	5420	7664	2243	29,27	5420	7292	1872	25,68	-3,60
FI	18974	20379	1405	6,89	19694	21401	1707	7,98	1,08
SE	40501	41975	1474	3,51	42770	43236	465	1,08	-2,43
UK	182152	204752	22600	11,04	166866	188906	22040	11,67	0,63
EÚ-28	1035722	1193392	157672	13,20	1047253	1194398	147146	12,30	
Priemer				10,70				9,90	

Zdroj: Study and Reports on the VAT Gap in the EU-28 Member States: 2018 Final Report, Septemabr 2018, s. 19

Hlavným motívom vlád štátov EÚ je zastaviť úniky DPH, nakoľko existuje veľká medzera medzi splatnou výškou DPH a skutočne vybranou sumou. Podvody na DPH, nezákonné praktiky, chyby či karuselové obchody predstavujú cca 20 – 30 % DPH, ktorú by mal štát zinkasovať. Aj z tohto dôvodu sa zvyšuje záujem vlád EÚ o reportovanie DPH v reálnom čase [2].

2 Zmeny v oblasti terminológie

Zavádzanie nových iniciatív prostredníctvom informačno-technologického pokroku sa prejavuje aj v základnom pojmovom aparáte daňovo-úctovnej sféry. Daňové vykazovanie v reálnom čase bolo rozšírené o nasledovné pojmy:

- *ePodávanie (eFiling)*: podávanie daňových priznaní a príslušných reportov¹ za príslušné zdaňovacie obdobie prostredníctvom štandardizovaných elektronických formulárov na daňových portáloch daňových úradov. Takto zhromaždené dáta slúžia daňovým autoritám jednotlivých štátov na komparáciu vykázaných dát v predošlých zdaňovacích obdobiach a na identifikáciu nezrovnalostí.
- *eÚčtovníctvo (eAccounting)*: daňové subjekty predkladajú účtovné a iné zdrojové údaje v definovanom elektronickom formáte a vo vymedzenom rozsahu. Požiadavky sa vzťahujú najmä na hlavnú účtovnú knihu, ale aj na podrobnosti o objednávkach, faktúrach, platbách, mzdách, dodávateľoch, odberateľoch atď. eÚčtovníctvo prináša výhodu daňovým úradom vykonávať daňové audity elektronickou formou.
- *eHlavná účtovná kniha (eLedger)*: v niektorých prípadoch musia zdaniteľné osoby predkladať elektronické zaznamenávanie obchodných operácií súvisiacich s nákupom a predajom tovarov a služieb obchodným partnerom, v súvislosti s trianguláciou či v prípade auditu DPH elektronickou formou. Pomocou výpisov z účtov daňové úrady porovnávajú údaje o rôznych typoch daní v reálnom čase a na základe zistení posudzujú vyrubenie sankcií za nesúlad či oneskorenie registrácie pre daň a fakturácie.
- *Elektronická fakturácia (eInvoicing)*: všetky entity musia dodržiavať štandardný elektronický formát, t. j. xml súbor, ktorý definujú daňové úrady. Tieto súbory sú podpísané zdaniteľnou osobou prostredníctvom daňových certifikátov.

3 Zavádzanie reportovania v reálnom čase v krajinách EÚ

3.1 Maďarsko

Maďarsko od 1. júla 2018 zaviedlo povinnosť reportovať faktúry v reálnom čase. To znamená, že akýkoľvek subjekt registrovaný v Maďarsku pre DPH, ktorý vystavuje faktúry so sumou DPH nad 100 000 HUF (cca 310 EUR) inej spoločnosti registrovanou pre DPH v Maďarsku, musí tieto faktúry bezodkladne (t. j. ihneď po vystavení faktúry) zaslať maďarskému daňovému úradu, hoci v pôvodnom návrhu sa hovorilo o lehote 24 hodín od vystavenia faktúr [3]. Hlásenie, resp. reportovanie vytavených faktúr sa považuje za dokončené, keď maďarská daňová autorita zašle potvrdenie o prijatí správy.

¹ V kontexte Slovenskej republiky ide o Kontrolný výkaz a Súhrnný výkaz. V jednotlivých krajinách EÚ sa forma, štruktúra či názov týchto výkazov odlišuje, resp. môžu existovať podobné výkazy.

Nové nariadenie sa dotýka len domácich dodávateľských faktúr B2B, t. j. nie je potrebné reportovať predaj do EÚ ani predaj fyzickým osobám. Takisto nie je potrebné reportovať oslobodené dodávky, dodávky s nulovou hodnotou či dodávky s prenesením daňovej povinnosti (režim reverse charge). Nariadenie neukladá povinnosť nahlasovať odberateľské faktúry.

V prípade opravných daňových dokladov (dobropisy, ťarchopisy) je nutné vytvoriť prepojenie medzi pôvodnou faktúrou a jej prípadnými zmenami/opravami. To znamená, že opravný daňový doklad musí obsahovať referenčné číslo pôvodnej faktúry. To isté platí aj pre storná faktúr.

Táto povinnosť sa vzťahuje aj na zahraničné zdaniteľné osoby, ktoré sú v Maďarsku registrované pre účely DPH. V prípade nenahlásenia vystavených faktúr v režime reportovania v reálnom čase, zdaniteľnej osobe môže byť udelená pokuta vo výške až 500 000 HUF (cca 1 545 EUR).

Reportovanie vystavených faktúr v reálnom čase (Real Time Invoice Reporting – RTIR) so sebou prinieslo i určité technické požiadavky, a to konkrétne na .xml súbory. Ich pôvodný formát nie je podporovaný, preto podniky museli investovať do podporného softvéru na generovanie tzv. RTIR xml súborov tak, aby boli schopné transferovať vystavené faktúry v reálnom čase [3].

3.2 Taliansko a Sistema di Interscambio (SDI)

Talianska vláda rozhodla o implementácii povinného režimu vykazovania faktúr v reálnom čase od 1. januára 2019. Nový režim sa bude vzťahovať na všetky domáce transakcie medzi podnikateľskými subjektmi, t. j. B2B.

Reportovanie v reálnom čase znamená, že domáce zdaniteľné osoby, ale aj zahraničné zdaniteľné osoby registrované pre DPH v Taliansku musia prostredníctvom novej platformy elektronickej fakturácie – Sistema di Interscambio (SDI) zasielať vystavené faktúry talianskym daňovým orgánom. Následne talianske daňové úrady skontrolujú správnosť faktúr a ak sú vystavené správne, schvália ich pomocou digitálnej pečiatky a až potom pošlú faktúru priamo zákazníkovi v mene dodávateľa, a to prostredníctvom platformy SDI.

Cieľom zavedenia nového systému reportovania je eliminovať bežné chyby pri fakturácii ako aj predchádzať podvodom s DPH. Zo zavedených zmien tiež vyplýva, že Taliansko od januára 2019 zavádza povinnú elektronickú faktúru, ktorá sa bude schvaľovať

prostredníctvom SDI. Všetky zdaniteľné operácie teda budú kontrolované a overované talianskou daňovou autoritou.

V prípade nepredloženia dodávateľských faktúr prostredníctvom systému SDI zdaniteľným osobám hrozia sankcie v rozpätí 90 % - 180 % splatnej DPH. Dôvodom zavádzania týchto zmien v Taliansku je medzera DPH, ktorá patrí medzi najväčšie v Európe. Aby Taliansko mohlo implementovať elektronickú fakturáciu, muselo požiadať Európsku komisiu o výnimku zo smernice EÚ o DPH, konkrétne článku 218 a 232, ktoré upravujú súhlas kupujúcich s elektronickými faktúrami a formátmi.

3.3 Španielsko

Španielsko sa v oblasti elektronickej fakturácie a reportovania v reálnom čase inšpirovalo krajinami Latinskej Ameriky, v ktorých zaviedli tzv. elektronickú registráciu faktúr. Podľa informácií vydanými španielskymi daňovými orgánmi podnikateľské subjekty od 1. júla 2017 sú povinné nahlasovať tak dodávateľské, ako aj odberateľské faktúry prostredníctvom platformy Suministro Inmediato de Información (SII – Okamžité poskytnutie informácií). Nové reportovanie sa vzťahuje na tých platcov DPH, ktorí podávajú daňové priznanie k DPH mesačne. Ide predovšetkým o veľké spoločnosti s výnosmi viac ako 6 miliónov EUR ročne, spoločnosti registrované v mesačnom režime refundácie DPH (REDEME), subjekty tvoriace súčasť skupiny DPH. Tieto subjekty predstavujú 80 % objemu transakcií, takže španielske daňové orgány získajú transparentný prehľad o väčšine transakcií [4].

3.3.1 Kanárske ostrovy

Od 1. januára 2019 nadobudne platnosť reportovanie SII aj na Kanárskych ostrovoch, autonómnej oblasti Španielska. SII bude veľmi podobné tomu, čo sa aplikuje na pevninskej časti krajiny, ale nie úplne rovnaké. Z pohľadu daní, predovšetkým DPH sa Kanárske ostrovy nepovažujú za súčasť Španielska, ale majú svoj vlastný daňový systém, v ktorom sa neuplatňuje DPH, ale tzv. IGIC (Impuesto General Indirecto Canario), čo v preklade znamená všeobecná nepriama kanárska daň. Ide o „sesterskú“ daň DPH. Navyše, Kanárske ostrovy majú svoju vlastnú daňovú autoritu – Agencia Tributaria Canaria, zatiaľ čo na pevnine Španielsko zriadilo Agencia Estatal de Administración Tributaria.

Implementovanie SII je motivované snahou minimalizovať podvody na IGIC. Od roku 2019 budú zdaniteľné osoby povinné viesť účtovníctvo IGIC v „elektronickej kancelárii“ daňového úradu, ak spĺňajú nasledovné podmienky:

- Obrat na DPH prevyšuje 6 miliónov EUR ročne;
- Sú členmi skupiny IGIC (obdobná skupina DPH);
- Pôsobia v režime mesačných refundácií (REDEME).

Podnikateľské subjekty sa môžu rozhodnúť dobrovoľne sa podieľať na SII, avšak za podmienky, že v systéme zotrávajú aspoň jeden kalendárny rok. Vo svojej podstate nejde o report, ale o systém zasielania informácií z ERP systému jednotlivých spoločností do databázy daňového úradu [6]. Pre podnikateľské subjekty to znamená, že účtovníctvo musia viesť elektronicky a uchovávať elektronické účtovné knihy prostredníctvom webovej stránky daňového úradu. Informácie, ktoré sa budú sledovať, sú nasledovné:

- Vystavené faktúry: všetky vystavené faktúry musia byť odreportované do štyroch dní od vystavenia;
- Prijaté faktúry: všetky prijaté faktúry musia byť vykázané do štyroch dní;
- Kapitálový majetok: všetky zmeny v účtoch dlhodobého majetku týkajúce sa IGIC, ktoré sa v spoločnosti uskutočnili v režime pro rata počas účtovného roka.

Daňová autorita Kanárskych ostrovov v rámci SII zhromažďuje údaje o jednotlivých transakciách v reálnom čase v maximálnej dĺžke štyroch dní, teda zber dát sa už nebude uskutočňovať na mesačnej či kvartálnej báze. Očakáva sa, že sa týmto spôsobom zníži počet falošných a nesprávnych deklarácií nepriamej dane. Za výhodu tohto reportovania možno považovať elimináciu vykazovania troch formulárov, a to:

- Ročný informatívny výkaz (formulár 415) – sumarizáciu transakcií, ktoré spoločnosť uskutočnila s tretími stranami v priebehu roka;
- Ročná deklarácia o oslobodených činnostiach podľa čl. 25 zákona 19/1994 (formulár 416);
- Ročný súhrn transakcií (formulár 425).

Značnou výhodou je tiež rýchlejšie spracovanie a priebeh daňových auditov [6].

Záver

V modeli reportovania v reálnom čase sa daňové orgány zapájajú do podstatne skoršej fázy životného cyklu faktúry, pričom sa vyžaduje, aby každá faktúra bola vykázaná a overená pred či počas zasielania faktúr. Z tohto dôvodu je potrebné regulovať nielen obsah faktúry, ale aj infraštruktúru, t. j. spôsob zasielania (výmeny) faktúr. K takémuto kroku dospela napr. talianska vláda, čím udala jasný smer dynamických zmien v tejto oblasti v EÚ.

Za priekopníkov elektronickej fakturácie medzi podnikmi (B2B) a podnikmi a vládou (B2G) a reportovania v reálnom čase možno označiť krajiny Latinskej Ameriky, a to predovšetkým Brazília, Čile a Mexiko. Vlády sa týmito krokmi snažia zabezpečiť účinnú kontrolu a monitorovanie obchodných vzťahov medzi obchodnými partnermi.

Určitý podiel na výrazných zmenách má aj globalizácia a rozdiely v daňových systémoch jednotlivých krajín sveta. Prostredníctvom centralizácie a automatizácie pre efektívne spravovanie a vyberanie daní by spoločnosti na celom svete mali reportovať v reálnom čase.

Literatúra

[1] Center for Social and Economic Research – University of Barcelona. 2018 Study and Reports on the VAT Gap in the EU-28 Member States: 2018 Final Report, September 2018, 82 s. Dostupné online:

<https://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/2018_vat_gap_report_en.pdf>

[2] Trustweaver. 2017. *Tax-Compliant Global Electronic Invoice Lifecycle Management*, Trustweaver whitepaper, november 2017, 70 s. Dostupné online:

<http://eespa.eu/wp-content/uploads/downloads/2016/10/TrustWeaver_White_Paper_cobranded_EESPA.pdf>

[3] <<https://wtsklient.hu/en/2018/02/06/live-invoicing/>>

[4] <<https://www.pagero.com/compliance/is-spain-the-next-eu-country-to-mandate-b2b-e-invoicing/>>

[5] <<http://siiaeat.es/en/sii-in-canary-islands-on-january-1-2019-for-electronic-igic-tax-management/>>

[6] <<http://www.gobiernodecanarias.org/tributos/portal/jsf/publico/asistenciaContribuyente/sii/inicio.jsp>>

Kontaktné údaje

Ing. Boris ŠTURC, CSc.

Ing. Jana KOVÁČOVÁ, PhD.

Ekonomická univerzita v Bratislave

Národohospodárska fakulta

Katedra bankovníctva a medzinárodných financií

Dolnozemska cesta 1

email: boris.sturc@euba.sk